

KÜLÜGYMINISZTERIUM

Nemzetközi Fejlesztési
Együtműködési Főosztály

B E S Z Á M O L Ó

A NEMZETKÖZI FEJLESZTÉSI EGYÜTTMŰKÖDÉSI TÁRCAKÖZI BIZOTTSÁG RÉSZÉRE

A 2003 ÉVI NEMZETKÖZI FEJLESZTÉSI EGYÜTTMŰKÖDÉSI TEVÉKENYSÉGRŐL, ÉS A 2004 ÉVRE TERVEZETT KÖLTSÉGVETÉSRŐL

A Kormány 2003. június 6-i határozatában létrehozta a Nemzetközi Fejlesztési Együtműködési Tárcaközi Bizottságot (NEFE TB), amelyet a külügyminiszter vezet. A TB július 29-i ülésén megnevezte a Magyar Köztársaság NEFE partnereinek körét, meghatározta a támogatás folyósításában elsőbbséget élvező területeket, ágazatokat, valamint kijelölte a NEFE politika és intézményrendszer fejlesztésének irányát. Ezt követően kezdődött el a magyar nemzetközi fejlesztési együtműködési politika végrehajtása, következésképpen a beszámoló a 2003. augusztus-december között végzett tevékenységet öleli fel.

Az elmúlt öt hónapban előreléptünk a magyar NEFE kormányzati koordinációjának megalapozásában, a civil szféra, a gazdasági szervezetek és az állami szervek NEFE tevékenységben való részvétele jogi és gyakorlati előkészítésében, a fejlesztési támogatások nemzetközi normáinak, szabályainak adaptálásában, az EU támogatási politikájához való illeszkedésben, a NEFE politika hazai végrehajtási mechanizmusának kiépítésében és konkrét projektek szervezésében.

A nyugat-balkáni régióra összpontosító együtműködési megállapodást kötöttünk a UNDP-vel (az ENSZ Fejlesztési Programja). Elmélyült a szakmai tapasztalatsere és többoldalú együtműködés lehetősége körvonalazódik a NEFE partnerországokban Kanadával, Dániával, Hollandiával, Írországgal és Svédországgal, illetve a UNDP-vel. Konzultációkat kezdtünk az EU fejlesztési főigazgatóságával, a EuropeAid-del, az OECD DAC-kal (Fejlesztési Támogatási Bizottság) a UNHCR-ral (ENSZ Menekültügyi Főbiztosság), a Nemzetközi Vöröskereszttel és a Világbankkal. Az Európai Unió NEFE rendezvényein és más nemzetközi fórumokon elhangzott magyar hozzászólások, javaslatok alapján az EU tagországok biztatónak tartják a hazai NEFE kapacitás építésében elért eredményeinket, ugyanakkor tisztában vannak azzal, hogy felzárkózásunk, különösen a pénzügyi ráfordítások tekintetében, hosszú időt vehet igénybe, és a hazai intézményi háttér, személyi feltételek kialakításában szintén nagy kihívások előtt állunk.

I. A hazai NEFE tevékenység

A TB 2003. júliusi első ülésén felkérte a tárcákat, hogy tekintsék fontos feladatuknak a nemzetközi fejlesztési együttműködést, jelöljék ki az ezzel foglalkozó szervezeti egységet és vegyenek részt a NEFE Tárcaközi Szakértői Munkacsoport (NEFE TSZMCS) munkájában. A tárcáknál kijelölték a NEFE-vel foglalkozó szervezeti egységeket, amelyek hatékonyan együttműködnek a magyar NEFE politika végrehajtásának elindításában. A NEFE TSZMCS ülés megfelelő fórum az álláspontok egyeztetésére, a kölcsönös és folyamatos tájékoztatásra és az ágazati érdekek összehangolására.

A jövőben nagyobb hangsúlyt kell helyeznünk arra, hogy a magyar kormány fejlesztési támogatását összegezve, egységesen jeleníthessük meg nemzetközi fórumokon, különösen az EU-ban és az OECD DAC-nál. Ennek érdekében minden tárcának pontos kimutatást kell vezetnie a KÜM által megadott szempontok alapján saját nemzetközi fejlesztési tevékenységéről. A kormányzati, állami szervek NEFE tevékenységükben kötelezően vegyék figyelembe a TB által elfogadott határozatot, különös tekintettel az ország- és ágazati prioritásokra. Csak így biztosítható, hogy a magyar kormány nemzetközi fejlesztési támogatása a jövőben koordináltan és hatékonyan valósuljon meg, összhangban legyen a kormány külpolitikai célkitűzéseivel, valamint a nemzetközi segélyezési elvekkel és gyakorlattal.

A külügyi NEFE forrásokat, egy-két kivételtől eltekintve, a TB által kijelölt partnerországokban és ágazatokban használtuk fel vagy tervezzük felhasználni.

Pályázatok, közbeszerzés

A Külügyminisztérium eleget tett a TB felhívásának, és a NEFE programokat az átláthatóság és elszámoltathatóság követelményeinek érvényesítésével hirdette meg, ügyelve arra, hogy a civil szervezetek, magánvállalatok, állami szervek érdekei kiegyensúlyozott módon érvényesüljenek.

A külügyminisztérium 2003. november 19-én 300 millió forint keretösszegben pályázatot írt ki a hazai gazdálkodó szereplők és a civil szervezetek nemzetközi fejlesztési együttműködési programjainak támogatására. A madridi donorkonferencián tett felajánlásunk részeként 200 millió forint állt rendelkezésre Irakban megvalósítandó projektekre, amelyekre gazdálkodó szervezetek és nem kormányzati szervezetek egyaránt pályázhattak. A fennmaradó 100 millió forint kizárólag a civil szervezetek által a további 15 partnerországban folytatott humanitárius vagy fejlesztési együttműködési tevékenység támogatására volt megpályázható. A pályázati kiírás meghatározta a projektekhez adható maximális támogatás mértékét, és előírta, hogy a pályázónak 10 százalékos önrésszel kell hozzájárulnia a projekt költségeihez. A pályázatok benyújtásának határideje 2003. december 31-e volt. A kiírás sikeresnek tekinthető, hiszen a vártnál is nagyobb számú, közel félszáz pályázat érkezett, 780 millió Ft. értékben.

A TB megbízta a Külügyminisztériumot a NEFE Végrehajtó Szakintézményének kiválasztásával, ami a közbeszerzési törvény előírásai szerint folyamatban van. Terveink szerint az intézmény feladatai közé tartozik majd a KÜM NEFE tevékenységével kapcsolatos pályázati eljárások lefolytatása, a humanitárius segélyprogramok végrehajtásának megszervezése, a KÜM NEFE programokhoz kapcsolódó közbeszerzési eljárások

lebonyolítása, a KÜM NEFE programok végrehajtóival kötendő támogatási szerződések előkészítéséhez szükséges javaslatétel, a megvalósítandó programok folyamatos felügyelete és értékelése, a megvalósított programok szakmai és pénzügyi monitoringja, pénzügyi elszámolásának ellenőrzése, a hozzá kapcsolódó szakmai beszámolók és pénzügyi jelentések elkészítése, a NEFE programok hivatalos szakértői névjegyzékének a kezelése; a KÜM által finanszírozott NEFE tevékenységet végző hazai NGO-k adatbázisának kezelése, illetve programjuk értékelése és minősítése; képzés szervezése a támogatási programok végrehajtói részére. A pályázatra mindössze egy ajánlat érkezett, a tárgyalást január 27-én kezdjük meg. Megállapodás esetén a szakintézmény a szerződéskötést követően elkezd működni. Amennyiben a tárgyalások eredmény nélkül zárulnak, a Külügyminisztérium új pályázatot ír ki.

Projektek

o Költségmegosztási megállapodás a UNDP-vel

2003. november 27-én a Külügyminisztérium és a UNDP költségmegosztási megállapodást kötött magyar nemzetközi fejlesztési projektek végrehajtásának támogatásáról a hazai prioritásoknak megfelelő partnerországokban, elsősorban Szerbia-Montenegróban és Bosznia-Hercegovinában. 2004 elejétől kezdődhet a magyar fél többségi szavazatával rendelkező irányító bizottság (Steering Committee) által jóváhagyott fejlesztési projektek és a pénzügyi alap működtetési mechanizmusának kidolgozása. Célunk a magyar civil szervezetek, vállalatok, illetve tanácsadók széleskörű bevonása a megvalósításba.

A délszláv régió túlmutatóan megállapodtunk a UNDP-vel ukrainai gyalogságiaknamentesítési programban való közös részvételről. A programot 2003-ban 10.000 USD értékben indult és 2004-ben további 40.000 USD támogatásra van lehetőségünk.

o Humanitárius segítségnyújtás

2003. június közepén 27 millió Ft értékű gyógyászati segédeszköz szállítmányt indítottunk útnak Irak humanitárius segélyezése céljából. Az iraki fejlemények miatt a szállítmányt még a Nemzetközi Vöröskereszt ammani (Jordánia) raktárközpontjában tárolják, de a Külügyminisztérium már megtette a lépéseket, hogy a szállítmány az Irakban állomásozó magyar katonai kontingens közreműködésével rendeltetési helyére kerüljön. 2003. december végén a pusztító földrengés által sújtott Irán megsegítésére a KÜM 17 millió Ft értékű gyorssegélyt biztosított és részben koordinálta más állami intézmények segélyeinek célba juttatását is.

o Iraki rendőrképzés

A Belügyminisztérium a Külügyminisztérium kezdeményezésére, s figyelembe véve, hogy a KÜM fejezetek közötti átcsoportosítással a 2003-as NEFE keretből 2004-re 67.274.640 Ft-ot biztosít a BM számára, 2004 januárjában előterjesztést készít a Kormány részére az iraki rendőrség kiképzésében való részvételről. A biztonság alapjainak megteremtésére irányuló projekt összhangban van hazánk nemzetközi kötelezettségvállalásaival, s a madridi donorkonferencián tett felajánlásával.

Amennyiben a Kormány a programban való részvételről határoz, 2004-ben várhatóan kiképzők kivezénylésére kerül sor, akik a Jordániában található kiképzőközpontban teljesítenének szolgálatot.

- **Macedóniai rekonstrukció (Matejce)**

Decemberben kötelezettséget vállaltunk, hogy 100 ezer Euróval hozzájárulunk a macedóniai Matejce város rendőrségi épületének helyreállításához holland és svájci társfinanszírozás mellett.

- **Afgán rendőrképzés**

A Kormány 2003. december 13-i döntése alapján – várhatóan 2004 elejétől – háromszor tízhetes időtartamra az afgán rendőrség személyi állományának kiképzése céljából a BM 6 rendvédelmi kiképzőt vezényel ki. A projekt megfelel hazánk Afganisztánra vonatkozó nemzetközi kötelezettségvállalásának és a magyar fejlesztési politikának. Moduláris jellege miatt a 2004-es költségvetési források elosztása függvényében folytatható, illetve a biztonsági helyzet jelentős romlása esetén felfüggeszhető.

- **Kínai igazságügyi delegáció fogadása**

NEFE keretből finanszíroztuk az ombudsmani rendszerünket tanulmányozó kínai delegáció magyarországi költségeit. A kínai projekt viszonylag kis volumene ellenére kedvező visszajelzést kapott mind a pekingi kormánytól, mind uniós partnereinktől. Utóbbiaktól, annak kapcsán is, hogy a Kínában megvalósuló uniós NEFE átalakulóban van, fókusza immár nem a szegénységcsökkentés, hanem a demokratikus intézményrendszer fejlődésének elősegítése. Az EU küldöttség képviselője modell értékűnek nevezte az emberi jogi és igazságügyi együttműködésre vonatkozó terveinket.

- **Hozzájárulás a grúz parlamenti választások megszervezéséhez**

Az EBESZ kérésére az új EU tagok közül elsőként ajánlottunk fel 10 ezer Euro-t a 2004. januári grúz parlamenti választások megszervezéséhez.

Össességében megállapítható, hogy a nemzetközi helyzet alakulása, illetve a végrehajtó szakintézmény hiánya miatt az eddig előkészített programokban a fejlesztési együttműködés feltételeit javító képzési programok kerültek előtérbe, a biztonsági elemek túlsúlyával. A helyzet konszolidálódása esetén a továbbiakban a rehabilitációs és az ún. klasszikus, a jóváhagyott magyar ágazati prioritások szélesebb körét felölelő NEFE programokra szeretnénk hangsúlyt fektetni.

Multilaterális szervezetek támogatása

Donor státuszunkból fakadóan a nemzetközi szervezetek támogatásánál az alábbi két alapvető szempontot vettük figyelembe:

- melyek azok az alapvetően az ENSZ rendszerbe tartozó szervezetek, amelyek a nemzetközi tapasztalatok és megítélés szerint a leghatékonyabb módon képesek a segítségnyújtásra, és
- melyek azok a nemzetközi szervezetek, melyek a leginkább alkalmasak arra, hogy biztosíthassák a magyar nemzeti érdekek bevonását tevékenységükbe, összhangban a magyar fejlesztési együttműködési koncepció alapvető célkitűzéseivel.

A rendelkezésre álló 150 millió Ft. elosztása egyaránt tükrözte a magyar külpolitikai prioritások, valamint az Európai Unió által is kiemelten kezelt problémák megoldásában kulcsszerepet játszó szervezeteknek a rendelkezésre álló forrásokhoz mért támogatását. Ennek alapján az alábbi szervezetek a mellettük feltüntetett összeget kapták 2004-es programjaik megvalósításához.

ENSZ Menekültügyi Főbiztosság (UNHCR)	40.068.600 Ft.
Nemzetközi Migrációs Szervezet (IOM)	14.897.300 Ft.
Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága (ICRC)	30.051.450 Ft.
UNODC – ENSZ Bécsi Hivatala (kábitószerekkereskedelem, bűnmegelőzés, korrupció, nemzetközi terrorizmus)	30.051.450 Ft.
Emberi Jogi Főbiztos Hivatala	10.017.150 Ft.
UNESCO	10.017.150 Ft.
UNICEF	10.017.150 Ft.
Tömegpusztító fegyvertechnológiák (biológiai fegyverek) nemzeti ellenőrzése Nemzetközi Vöröskereszt együttműködésben	4.880.150 Ft.

A fenti jelzett összegek természetesen inkább csak szimbolikusan jelzik donor országgá válásunk gyakorlati megvalósítását, különös tekintettel arra, hogy ENSZ-berkekben már régóta számítanak megjelenésünkre e szerepben. Alapvető célnak az adott szervezet profiljának figyelembevételével – a közép-európai, a délkelet-európai és kelet-európai projektek támogatását jelöltük meg.

Segélyelem tartalmú hitelezés

A TB határozata szerint, a NEFE stratégia és politika irányelveinek megfelelően megszületett a segélyelem tartalmú hitelezés feltételeiről szóló kormányhatározat, amely megkönnyíti a magyar vállalatok számára kis- és közepes volumenű beruházások (20 millió euro-nak megfelelő projektösszegig) végrehajtását a partnerországokban. Erre a célra 2004-ben 350 millió forintot terveztünk, amelynek felhasználásáról a külügyminiszter dönt a Kötött Segélyhitel Koordinációs Szakértői Munkacsoport javaslata alapján. A testület vezetője a külgazdasági ügyekért felelős helyettes államtitkár. A segélyhitel-nyújtás feltételeiről kormányközi megállapodást kell kötni, aminek előkészítését és koordinálását a Szakértői Munkacsoport végzi.

Adósságelengedés

A TB határozatának megfelelően a Pénzügyminisztérium megvizsgálta az adósság-visszafizetési könnyítés lehetőségét a legkevésbé fejlett országok esetében. A hivatalos fejlesztési támogatásra jogosult országok adósságából leírt, vagy azok segélyezésére felhasznált összeget – az OECD DAC által megszabott szigorú feltételek szerint - szerepeltethetjük a hivatalos fejlesztési támogatásra fordított források között.

Az etióp adósság rendezésére kialakított formulánk és megtett lépéseink az EU, az OECD és a UNDP részéről is pozitív fogadtatást kaptak. Ezek lényege, hogy a kb. 7,5 millió USD tartozás 90%-át elengednénk, és a maradék 10% terhére vállalna Etiópia kötelezettséget fejlesztési projekt(ek) megvalósítására, amit magyar részről a 2004-es NEFE keretből újabb társfinanszírozási komponenssel egészítenénk ki, s esetleg EU-tagország, vagy Egyiptom bekapcsolódásával háromoldalúra bővítenénk. A decemberben KÜM-PM együttműködéssel etióp relációban folytatott tárgyalásokról aláírt emlékeztető rögzíti, hogy az adósság-elengedési megállapodással egyidejűleg, legkésőbb 2004. május 31-ig kétoldalú fejlesztési együttműködési egyezményt írunk alá. A konkrét NEFE projekt(ek) tekintetében jeleztük, hogy olyan területeken szeretnénk alkalmazkodni az etióp kormány szegénységcsökkentő stratégiájához, ahol érdemi magyar kivitelezői kapacitások is vannak. Az elmúlt időszak - többek között segélyelemeket tartalmazó - vállalati aktivitását figyelembe véve az egészségügyi és az oktatási területre összpontosítunk, ami az emlékeztető szövegébe is bekerült.

Kapcsolat parlamenti képviselőkkel

A Külügyminisztérium tájékoztatást adott az Országgyűlés érdeklődő képviselőinek a NEFE tevékenységről, a pályáztatás menetéről, a Külügyi Bizottság, valamint a Költségvetési és Pénzügyi Bizottság elnökének megküldte a magyar NEFE tevékenységről készült munkaanyagokat.

NEFE képzés

A TB feladatként jelölte meg a NEFE képzés kereteinek kialakítását. Kérésünkre a Kanadai Nemzetközi Fejlesztési Hivatal a Hivatalos Fejlesztési Segély Közép-Európának (ODACE) program keretében hajlandó három magyar egyetem tanárát meghívni és bemutatni nekik a NEFE képzés szervezését felsőoktatási szinten, valamint segítséget ajánlott a tananyag összeállításához és kész vendégoktatókat küldeni, illetve hazai oktatókat fogadni. A KÜM NEFEFO 2004. február 12-én megbeszélést tart a jelentősebb felsőoktatási intézmények vezetőivel a NEFE képzés beindításának lehetőségéről. Emellett szeretnénk együttműködni a civil szervezetekkel az alsóbb szintű képzés megszervezésében.

NEFE statisztika, szakértők nyilvántartása

A TB határozatának megfelelően – az OECD DAC előírásainak részletes tanulmányozását követően – elkészítettük a NEFE statisztika nyilvántartásához szükséges szempontrendszert,

és azt megküldtük a tárcáknak, hogy annak alapján készítsék el saját NEFE tevékenységük összesítését. Megkezdjük a felkészülést az OECD DAC követelményeinek megfelelő központi NEFE statisztikai rendszer kialakítására, valamint a DAC jelentési eljárás kidolgozására és alkalmazására.

Szerződéses kapcsolataink előkészítése

2004 első negyedében elkezdjük a szerződéses együttműködés előkészítését a partnerországokkal, első lépésben a négy stratégiai partnerrel. Olyan kormányközi keretmegállapodás megkötésére törekszünk, amely tartalmazza az együttműködés elveit, célkitűzéseit, fő területeit és a támogatás folyósításának módozatait, illetve a garanciavállalást a projektek fenntartható működéséhez. Tapasztalataink szerint a 16 ország nagy többsége kedvezően fogadta támogatási szándékunkat, és készséget mutat együttműködési megállapodás megkötésére.

II. A hazai NEFE jogi és intézményi kereteinek kialakítása

2003-ban tovább fejlődtek a hazai Nemzetközi Együttműködési és Fejlesztési (NEFE) tevékenység jogi keretei.

A Kormány 2003 decemberében rendeletet és határozatot hozott a nemzetközi fejlesztési együttműködés keretében nyújtandó **kötött segélyhitelek** feltételeinek kialakításáról.

2003 decemberében az Országgyűlés az **Államháztartási Törvényt**, a Kormány pedig a vonatkozó **kormányrendeletet** oly módon módosította, hogy a nemzetközi fejlesztési projektek végrehajtásának pénzügyi elszámolása több évre átvihető.

A Külügyminisztérium NEFE keretének működtetését a Külügyminisztérium fejezetnél az egyes fejezeti kezelésű előirányzatok felhasználásának szabályairól szóló **KÜM rendelet**, illetve az egyes fejezeti kezelésű előirányzatok működtetésére létrehozott munkabizottságokról szóló **KÜM utasítás** szabályozza.

A Külügyminisztérium a nemzetközi gyakorlat, az EU majdani Alkotmányos Szerződése és az uniós NEFE stratégia alakulásának figyelembevételével, távlatilag napirenden tartja egy **NEFE törvény** megalkotásának kezdeményezését is.

A **Nemzetközi Fejlesztési Együttműködési Főosztály** (NEFEFO) 2002 októberében 4 fővel alakult meg, fokozatosan bővült, és 2003 végén elérte jelenlegi 10 fős létszámát. 2003 novemberétől egy NEFE attasé dolgozik a brüsszeli állandó képviselőn. A NEFEFO munkatársai a napi munkavégzés mellett sajátítják el a NEFE tevékenységhez szükséges speciális ismereteket.

Nemzetközi Fejlesztési Együttműködési Tárcaközi Bizottság (TB) 2003. július 29-én tartotta alakuló ülését, amely a NEFE politika stratégiai kérdéseiben dönt, kijelöli fejlesztési együttműködésünk célországait, szektorális feladatait és koordinálja az éves nemzeti programokat.

A Nemzetközi Fejlesztési Együttműködési Társadalmi Tanácsadó Testület (NEFE TTT) 2003. szeptember 24-én tartotta alakuló ülését. A testület a NEFE tevékenység véleményező és tanácsadó szerve, és segíti e tevékenység társadalmi megismertetését. A TTT tagjai írásbeli tájékoztatást kaptak a NEFE időszerű kérdéseiről.

2003-ban a TB ülése az adott szervezési feltételek miatt megelőzte a TTT ülését. 2004-től biztosítjuk, hogy a Tanácsadó Testület ülésére kerüljön előbb sor és a TB már a TTT észrevételeinek és javaslatainak figyelembevételével alakíthassa ki állásfoglalásait.

A Nemzetközi Fejlesztési Munkabizottság (NEFE MB) a Külügyminisztériumon belüli koordinációs és döntéselőkészítési szerv, amely a NEFE pénzügyi előirányzat működtetését kezeli. Elnöke a kétoldali kapcsolatokért felelős helyettes államtitkár, tagjai az érdekelt társosztályok vezetői. Feladata az előirányzat rendeltetésszerű felhasználásának biztosítása, közreműködés a pályázatok kiírásában és elbírálásában, a NEFE programok, illetve a kül- és biztonságpolitikai, valamint külgazdasági célok összehangolásának elősegítése. A Munkabizottság felállításáról szóló külügyminiszteri utasítás 2003. december 5-i közzététele előtt a tárcán belüli koordináció a társosztályokkal eseti alapon valósult meg: 2003 elején a célországok kijelöléséről, októberben pedig a pályázati rend kérdéseiről tartottunk megbeszélést. A Munkabizottság december 17-i ülésén a TB elé kerülő beszámoló tervezet koncepcióját, a fejlesztési projektek állását, a 2004. évre vonatkozó projektszelekciós és pénzügyi tervezési koncepciót, a partnerországokkal történő szerződéses kapcsolatok kialakítását és a végrehajtó szakintézmény kiválasztásával összefüggő teendőket tárgyalta meg, 2004. január 15-i ülésén pedig elbírálta a pályázatokat.

A minisztériumok közötti munkaszintű koordináció szerve a **Tárcaközi Szakértői Munkacsoport (TSZMCS)**, amelynek a nemzetközi kapcsolatokért felelős főosztályvezetők a tagjai. A munkacsoport felállításáról, működéséről és feladatairól a 2003. március 3-i tárcaközi helyettes államtitkári egyeztető határozott. A koordináció fő rendező elve, hogy a Külügyminisztérium által kezelt NEFE programok és projektek nem váltják ki, hanem kiegészítik az egyes tárcák által önállóan is folytatott NEFE tevékenységet, amely becslések szerint 2001-ben mintegy 4 mrd Ft-ot tett ki. A Külügyminisztérium által kezelt éves NEFE előirányzat 2003-ban 1,04 mrd Ft volt. A munkacsoport 2003. március 10-i ülésén áttekintette a tárcáknál folyó NEFE tevékenységet és elhatározta a statisztikai adatszolgáltatás biztosítását. Július 18-i ülésén előkészítette a TB első ülését, szeptember 26-i ülésén pedig megvitatta a projektjavaslatokat. Legutóbb, 2003. december 2-án, az EU Segélyezési Együttműködési Hivatalának (EuropeAid) Budapesten tartott rendezvénye kapcsán ült össze. A Külügyminisztérium emellett folyamatosan tájékoztatja a társtárcákat tevékenységéről, bevonja őket a NEFE ügyek intézésébe, nemzetközi eseményeken való részvételbe.

2003-ban megtörtént az érdekelt **külképviselőink** tájékoztatása hazánk NEFE tevékenységéről és megkezdődött felkészítésük a munkában való részvételre. A 2003. júliusi nagyköveti értekezleten mind a külügyminiszteri, mind a közigazgatási államtitkári beszéd érintette a NEFE témáját, a felügyelő helyettes államtitkár pedig részletes eligazítást adott a partnerországokban működő misszióvezetőinknek. Múlt év augusztusában ez utóbbiak utasítást kaptak, hogy tájékoztassák a fogadó ország illetékeseit hazánk donor szerepéről, illetve bilaterális együttműködési elképzeléseinkről, és adják át a TB szerkesztett dokumentumait. Több külképviselőnk terjesztette fel javaslatait a NEFE projektekre és kapcsolódott be ebbe a munkába. Egyelőre külképviselőink a Központ felügyelete alatt, szoros egyeztetéssel végzik NEFE tevékenységüket, hosszabb távon viszont – az EU gyakorlatához hasonlóan – egyre több hatáskört indokolt részükre biztosítani.

III. A párbeszéd intézményesítésének előkészítése a NEFE programok kivitelezőivel

2003-ban a Külügyminisztérium megkezdte a párbeszédet a hazai magánszféra képviselői és szakmai szervezeteivel, illetve a vállalatokkal a NEFE tevékenységbe való bekapcsolódásukról. Májusban a Külügyminisztérium területet felügyelő helyettes államtitkára adott tájékoztatót a magyar NEFE tevékenységről, novemberben pedig hazai és külföldi szakértők ismertették előttük a vállalati működés tapasztalatait a nemzetközi fejlesztési együttműködés területén. A Munkáltatók és Gyáriparosok Országos Szövetsége és a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara képviselteti magát a NEFE TTT-ben. A NEFEFO vezetője augusztus végén levélben kérte ki több vállalat vezetőjének véleményét a magánszféra lehetséges szerepéről a NEFE tevékenységben. Az EU Segélyezési Együttműködési Hivatalának főigazgatója december 2-i budapesti látogatása során tájékoztatást adott az uniós pályázatokon való részvétel lehetőségeiről. A jövőben ezen alapokra építve, tovább kell erősíteni a hazai **magánszféra** tájékoztatását, érdekeltségének növelését, pozícióinak kialakítását és megszilárdítását az EU és más donorközösségek NEFE pályázatain.

A Külügyminisztérium kiépítette az együttműködést a **civil szférával**, a nem kormányzati szervezetekkel is. A Külügyminisztérium területet felügyelő helyettes államtitkára áprilisban és júniusban tárgyalt a fejlesztési tevékenységet folytató nem kormányzati szervezetek (NGDO) képviselőivel az együttműködés lehetséges módozatairól. Több NGDO vezetője tagja a NEFE TTT-nek. A Külügyminisztérium novemberi, 100 milliós pályázat kiírásával a civil szféra NEFE programjainak támogatását célozta meg, míg az Irak megsegítését célzó 200 millió forintos pályázatra a civil szféra és a nem kormányzati szervezetek egyaránt benyújthattak pályázatot.

Az NGDO-kat összefogó platform (Hand Szövetség) elnöke a KÜM illetékes vezetőjéhez intézett levelében nehezményezte, hogy a pályázati kiírás nem tükrözi azokat a speciális működési mechanizmusokat és eljárásokat, amelyek a humanitárius és civil szervezetek által végzett projekteket jellemzik. Észrevételeire részletes választ kapott. Mindazonáltal a jövőben igyekszünk az eddiginél is szélesebb körben konzultálni a civil szervezetekkel a NEFE politika végrehajtása során.

IV. A 2003. évi NEFE keret felhasználása

Az Országgyűlés 2003-ra a központi költségvetés Külügyminisztérium fejezetében 1,38 mrd. Ft előirányzatot hagyott jóvá NEFE célokra, mely összeget az év közepén, a takarékosági intézkedések alapján 1,04 mrd. Ft-ra csökkentették.

A NEFE TB 2003. július 29-i ülése meghatározta a keret sarokszámait. Úgy foglalt továbbá állást, hogy minden összeget irányadónak kell tekinteni, a tényleges felhasználásról a konkrét igények alapján lehet dönteni. Segélyelemeket tartalmazó hitelnyújtásra a jogi és intézményi keretek hiánya miatt nem állapított meg összeget.

A NEFE keret tényleges felhasználását befolyásolta a 2003. október 23-án és 24-én Madridban megrendezett, Irak megsegítését szolgáló donorkonferencián tett magyar kötelezettségvállalás, a végrehajtó szakintézmény kiválasztásának elhúzódása, s ezzel kapcsolatban a projektkiválasztás és kivitelezés bizonytalanságai.

A hazai NEFE tevékenység 2003. évi rendkívüli helyzete miatt (2003. szeptemberben kezdődött meg a végrehajtás) a Külügyminisztérium kezdeményezi a Pénzügyminisztériumnál, hogy az előkészített, de a szerződéses stádiumig még el nem jutott projektekre 2003-ban előirányzott összeg 2004-ben kerülhessen felhasználásra.

A keret felhasználását az 1. sz. melléklet tartalmazza.

V. A NEFE keret tervezett felosztása 2004-ben

Az Országgyűlés a 2004. évi költségvetésben, a KüM fejezeten belül, a Nemzetközi Fejlesztési Együttműködés alcímre eddig 1,4 Mrd Ft keretösszeget hagyott jóvá, amely két jogcímcsoportra bomlik. Az egyik a NEFE jogcímcsoport 1.050 millió Ft (a NEFEFO által kezelt rész), míg a másik a 350 millió Ft-tal rendelkező Kötött Segélyhitelezés jogcímcsoport, a Kereskedelemfejlesztési Főosztály (KFF) által kezelt hányad. Ezen kívül a külügyi segély alcímen mintegy 17,8 millió Ft áll még rendelkezésre. A segélyezésre és fejlesztési támogatásra fordítható összes NEFE keretből a kormány takarékosági intézkedése miatt az 290 millió Ft-ot zárolt. Ez azt jelenti, hogy a kötött segély hitelezése 277,5 millió, a bilaterális NEFE-re pedig mindössze 832,5 millió Ft fordítható 2004-ben. A 2004. évi pénzügyi keret – a stratégiai partnerországok kivételével – csak kisebb projektek megvalósítását teszi majd lehetővé.

2004-től új módszert kívánunk alkalmazni a pénzügyi felhasználás tervezésénél. A partnerországok különböző csoportjaira (lásd TB 1/2003. sz. határozata szerinti csoportosítás) az éves pénzügyi keret százalékos arányában kifejezett keretet határozunk meg, ez megkönnyíti a külképviseleteink számára a lehetséges együttműködési témák, projektek kiválasztását, azonosítását a fejlesztési együttműködésre javasolt területeken.

Ezen kívül elkülönítünk egy keretet a humanitárius segítségnyújtásra, illetve egy tartalék keretet a rendkívüli eseményekre. A NEFE-forrás említett csoportosításának várható előnye, hogy könnyebb lesz a tervezés, külképviseleteink világosabb képet kapnak a pénzügyi lehetőségekről. A nemzetközi fejlesztési együttműködési projektekre fordítható összeg nagysága attól is függ, hogy milyen módon díjazzuk majd a NEFE végrehajtó szakintézményét.

A pénzügyi tervezés és az együttműködési területek priorizálása megkönnyíti partnereinkkel a NEFE megállapodások előkészítését, ami 2004. első negyedében megkezdődik.

NEFE tevékenységünk gyakorlati végrehajtásában arra törekszünk, hogy a projekteket bilaterális érdekeinknek megfelelően és az általános NEFE célokhoz rendelve a külképviseletek – a fogadó országgal történt előzetes egyeztetés után – maguk kezdeményezzék, ahogy azt a számottevő tapasztalattal rendelkező fejlett országok is teszik. Erre a munkára misszióinkat fel kell készíteni (Hanoi külképviseletünkön dán támogatással ez már megvalósulóban van.)

A végrehajtásban egyaránt szerepet kap a civil, a magán és az állami szféra.

Amint azt a multilaterális szervezetek támogatása tárgyában fentebb összeállított fejezet is említi, a 2003-as NEFE keretből lekötött 150 millió forint a kiválasztott szervezetek 2004-es programjainak támogatását szolgálja. 2003. rendhagyó volt a tekintetben, hogy csonka év volt, a TB csak egyszer ülésezett, idén azonban az ügyrendben is rögzített módon kétszer ül

össze: januárban, majd a költségvetés előkészítésének idején, ősszel. Ekkor teszünk majd javaslatot a 2005-ös sarokszámokra, s reményeink szerint ebben újra elkülöníthető lesz egy összeg a multilaterális szervezetek immár 2005-ös programjainak támogatására. A 2004. évi pénzügyi és ágazati NEFE tervezést a 2. sz. melléklet tartalmazza.

VI. Nemzetközi tevékenység

2003-ban részben létrejöttek, illetve elmélyültek a NEFE kontaktusaink az EU-val, annak tagállamaival, az ENSZ-szel és más donor szervezetekkel, illetve országokkal.

NEFE kapcsolataink az Európai Unióval

Az EU a NEFE területén is elvárja, hogy hazánk elfogadja és alkalmazza a közösségi joganyagot, és fokozatosan felzárkózzon a közösség és a tagállamok tevékenységéhez.

Az EU Bizottság novemberben kiadott monitoring jelentése a NEFE-re vonatkozó részében megállapítja, hogy hazánk lényegében eleget tesz kötelezettségeinek és vállalásainak, és a csatlakozás időpontjáig várhatóan képes lesz az EU szabályozás alkalmazására. Jelzi egyben, hogy Magyarországnak még ki kell alakítani az EU- és OECD DAC-konform fejlesztési politikáját és egy olyan adminisztratív kapacitást, amely az EU NEFE döntéshozatalban való részvételhez szükséges.

Az EU Bizottság 2003. tavaszán tanulmányt készítettett egy tanácsadó céggel a 10 csatlakozó ország NEFE felkészültségéről, amelyet szeptemberben publikált. Az anyag kissé egyoldalúan és esetenként kritikusan értékeli valamennyi csatlakozó ország felkészültségét. A tavaszi állapotokat tükröző tanulmánnyal kapcsolatos észrevételeinket írásban is eljuttattuk az Európai Bizottság illetékes főigazgatójához, aki jelezte, hogy az anyag újbóli publikálására nincs lehetőség, ám ígéretet tett arra, hogy a monterrey-i és barcelonai kötelezettségvállalások teljesítésének felülvizsgálatáról készülő, az Általános Külkapcsolatok Tanácsának (ÁKÜT) 2004. áprilisi ülésén megvitatásra kerülő éves jelentés tartalmazni fogja a csatlakozó országok előrelépését tükröző észrevételeket.

2003 áprilisától hazánk képviselői „aktív megfigyelői” minőségben részt vesznek az EU fejlesztési együttműködési bizottságainak munkájában. Májustól a NEFEFO főosztályvezetőjét is meghívják az EU NEFE főigazgatóinak negyedévenként megrendezett konzultációira.

Az Elnökség és a Bizottság közreműködésével az év folyamán két informális fejlesztési miniszteri találkozó is volt a tagállamok és a csatlakozó országok képviselőinek részvételével (Alexandroupoli – június, Trieszt – október).

A Bizottság és a tagállamok részvételével létrejött akciócsoport (Task Force) az év folyamán több szakmai szemináriumot szervezett NEFE témában a csatlakozó országok, közöttük hazánk képviselői részére (Pozsony, - július, Budapest, - október, Ljubljana, - november). Megjegyzendő ugyanakkor, hogy az EU viszonylag későn kezdte el a csatlakozó országok felkészülésének segítségét.

Az EU fórumain, beleértve az ÁKÜT üléseit, hazánk képviselői rendszeresen felszólalnak a napirenden lévő kérdések vitájában, ismertetik a magyar NEFE politikát és intézményfejlesztést, megfogalmazzák igényeinket az EU támogatással kapcsolatban.

Az EU-tagállamok a 2002-ben a mexikói Monterrey városban megrendezett világtalálkozó előtt, a barcelonai EU csúcsertekezleten kötelezettséget vállaltak arra, hogy 2006-ig a hivatalos fejlesztési támogatásra (ODA) fordított összeget EU-átlagban a bruttó nemzeti jövedelem (GNI) 0,39%-ra (az egyes tagállamok esetén legalább 0,33%-ra) emelik. A nem hivatalosan megfogalmazott EU elvárás hazánk és több csatlakozó ország esetében az, hogy 2006-ra ériék el a 0,1%-os szintet. 2001-ben végzett felmérés szerint Magyarországon ez az arány akkor 0,027 %-ra volt tehető és ismereteink szerint azóta sem javult érdemben. A Pénzügyminisztérium szakértői szerint a 0,1 %-os EU elvárás 2006-ra lényegében teljesíthető. 2004-től az EU közös költségvetéséhez történő pénzügyi hozzájárulásunk 4,68%-a ODA-ként számolható el, illetve a fejlődő országokban meglévő követeléseink egy részének elengedése is számottevően növeli segélyösszegünket. A csatlakozó országok közül Lengyelország már hivatalosan elkötelezte magát, hogy 2006-ig a GNI 0,1%-át fordítja NEFE célokra. A 0,39 %-os ODA/GNI ráta vonatkozásában hazánk képviselői EU fórumokon eddig úgy foglaltak állást, hogy azt csak hosszabb időszak alatt, gazdasági és pénzügyi helyzetünkől függően tudjuk teljesíteni.

Az EU Bizottság szorgalmazza az ún. ACP országok (afrikai, karib-tengeri és csendes-óceáni fejlődő országok) megsegítését szolgáló fejlesztési együttműködési alap (EDF) beolvasztását a közösségi költségvetésbe. Az alap eddig a tagállamok befizetéseiből állt össze. Az ÁKÜT 2003. novemberi ülésén hivatalos magyar álláspontként kifejtettük, hogy Magyarország elvben támogatja az EDF költségvetésbe olvasztását, mivel az elősegítheti a források hatékonyabb és átláthatóbb felhasználását, ugyanakkor még keressük a választ a mikor és a hogyan kérdésre. A magyar álláspontot több tényező befolyásolja, köztük az, hogy az EU költségvetésbe olvasztása hogyan érinti nettó pénzügyi pozíciónkat.

Az Európai Tanács 2003. december 12-i ülésén elfogadta a Tanács 2004-2006 közötti időszakra szóló stratégiai programját. A program nemzetközi fejlesztési együttműködésre vonatkozó részei megfogalmazzák azt a közös felelősséget, amely a bővülést követően a csatlakozó országokra is kiterjed a fejlesztési elvek és célok megvalósítása terén. Az EU globális szereplője a nemzetközi közösségnek, tagországaival együtt, több mint felét adja a világ fejlesztési támogatásainak, s a bővülést követően is következetesen teljesíteni szeretné a barcelonai, a monterrey-i, a dohai és a johannesburgi csúcsertekezleten tett nemzetközi kötelezettség-vállalásait. Ez a csatlakozó országok, így hazánk számára is azt jelenti, hogy mielőbb részt kell vennünk – intézményi mechanizmusok kiépítésével, pénzügyi menetrend kialakításával stb.,– az EU fejlesztési politikájának színvonalas megvalósításában, egyben gazdagítva azt a hazai NEFE sajátosságaival. Az I. fejezetben említett stratégiai előterjesztésünk mindezeket az elvárásokat figyelembe veszi.

2004-ben és az elkövetkező években fontos, hogy hazánk megismerje és átvegye az EU közösségi és tagállami eljárásait és módszereit, a magyar érdekeknek megfelelően aktívan kapcsolódjon be a NEFE politika formálásába, a közösségi és tagállami projektekbe. A magyar érdekeknek az felel meg, ha mélyül az EU koordináció és integráció a NEFE területén is, és ha erősödik a délkelet- és kelet-európai térség súlya az EU NEFE tevékenységében.

A tárgyalt évben több EU tagországgal folytattunk konzultációt, és kaptunk támogatást felkészülésünkhöz a nemzetközi fejlesztési együttműködés területén (Svédország, Finnország,

Hollandia, Dánia, Németország, Írország) és jutottunk elvi vagy gyakorlati megállapodásra közös NEFE projektek megvalósításáról (Svédország, Hollandia, Írország). A holland miniszterelnök magyarországi látogatásán emlékeztetőt is aláírtunk a NEFE együttműködésről.

Kapcsolataink az ENSZ –szel, a donor szervezetekkel és más országokkal

Hazánk képviselői az ENSZ Közgyűlés elnökének meghívására 2003 októberében részt vettek a „Magas szintű párbeszéd a fejlesztés finanszírozásáról” c. konferencián New Yorkban, amelynek fő témája a NEFE tevékenység pénzügyi forrásainak biztosítása volt.

Bár az OECD-nek 1996 óta tagja Magyarország, a DAC-nak azonban nem, mivel annak az a feltétele, hogy a GNI minimum 0,2%-át, vagy legalább 100 millió USD összeget fordítsunk NEFE célokra. A szervezet decemberi vezető tisztviselői tanácskozásán a Bizottság igazgatója megígérte, hogy minden hivatalos és nem hivatalos lehetőséget kihasználva szorgalmazni fogják, hogy minél jobban vonjanak be a DAC tevékenységébe. Ez történhet saját jogon DAC-tag EU Bizottsággal való egyeztetés, a munkacsoport-üléseken való aktívabb megfigyelői részvétel révén, vagy kísérleti, informális „peer review”-szerű mechanizmus kiépítésével.

A Külügyminisztérium még 2002 decemberében megállapodást írt alá a Kanadai Nemzetközi Fejlesztési Hivatallal (CIDA), amelynek alapján a kanadai fél 10 millió USD összértékben, több éven keresztül szakmai segítséget nyújt a V4 országok, köztük hazánk felkészüléséhez, az ODACE program keretében. A megállapodás alapján a kanadai fél értékes segítséget nyújtott a tárgyévben szakértők küldésével (magánszektor felkészítése, statisztikai adatgyűjtés, projekt végrehajtási mechanizmusok kiépítése és egyéb témában), tanulmányok készítésével, szemináriumok szervezésével, magyar parlamenti képviselők és szakértők fogadásával. A program első része, amely a kapacitásépítésre – szervezeti háttér kialakítására, humán erőforrások képzésére, a fejlesztési partnerek (ún. stakeholder) elkötelezettségének erősítésére – koncentrált, 2004-ben várhatóan lezárul, ezt követően magyar-kanadai közös fejlesztési projektek kivitelezésére kerül sor az általunk kiválasztott partnerországokban.

Ugyancsak 2002 decemberében a külügyminisztérium megállapodást írt alá a UNDP-vel, amelynek alapján a szervezet 2004 végéig összesen 200.000 USD keretösszegben segíti hazánk felkészülését a donor szerepre. A képzés alapvetően a magyar NEFE programban érintettek (köztisztviselők, nem kormányzati szervek, magánszektor) felkészítését szolgáló szemináriumok, szakmai képzések formájában történt. A program végrehajtását a NEFEFO felügyeli, a rendezvények szervezését a UNDP által kiválasztott végrehajtó ügynökség, a HUNIDA magyar közhasznú társaság végzi.

Budapest, 2004. január 30.

Melléklet:

- 1) Kimutatás a Nemzetközi Fejlesztési Együttműködési Keret felhasználásának állásáról
- 2) A NEFE keret felhasználásának 2004. évi tervezése

1.sz. melléklet

A NEFE keret felhasználásának alakulása:

<u>Eddig megvalósított projektek és kötelezettségvállalások:</u>	<u>18.159.683 Ft</u>
1. humanitárius segély Iraknak	15.000.000 Ft
2. kínai delegáció tanulmányútja (magyar ombudsmani rendszer tanulmányozása)	559.683 Ft
3. grúziai választások támogatása	2.600.000 Ft
<u>További kötelezettségvállalások:</u>	<u>423.274.640 Ft</u>
1. Irak (pályázati felhívás)	200.000.000 Ft
2. partner országok (pályázati felhívás)	100.000.000 Ft
3. afgán rendőrök kiképzése (BM)	30.000.000 Ft
4. Matejce rendőrségi épület felújítása (Macedónia)	26.000.000 Ft
5. iraki rendőrök kiképzése Jordániában	67.274.640 Ft
<u>Nemzetközi szervezetek felé teljesített kötelezettségvállalások:</u>	<u>370.000.000 Ft</u>
1. NEFE- tevékenységet folytató ENSZ szervezetek támogatása	150.000.000 Ft
2. költségmegosztási megállapodás a UNDP-vel	220.000.000 Ft
<u>Nemzetközi szervezetek felé vállalt kötelezettségek:</u>	<u>6.603.988 Ft</u>
1. Nemzetközi Migrációs szervezet (IOM) továbbképzése Budapesten	6.603.988 Ft
<u>Előzetesen kötelezettségvállalások (KüM-BM projektek):</u>	<u>100.582.000 Ft</u>
1. Schengennel kapcsolatos képzés (BM)	23.071.000 Ft
2. palesztin választási szakértők kiképzése (BM)	17.511.000 Ft
3. afgán rendőrök további kiképzése (biztonsági helyzet függvényében)	60.000.000 Ft
<u>Előkészítés alatt álló projektek (kérdésesek)</u>	<u>50.000.000 Ft</u>
1. édesvízi haltenyésztés Vietnamban	50.000.000 Ft
<u>Egyéb, a fenti projektekkel kapcsolatos kiadások</u>	<u>113.656 Ft</u>
Mindösszesen:	968.733.977 Ft
71.000.000 Ft összeget a végrehajtó intézménnyel kapcsolatos várható kiadásokra különítettünk el.	
Szabad keret	201.644 Ft

2004. évre vonatkozó bilaterális NEFE tervezés

NEFE partnerscsoportok	%				
1. Stratégiai partnerországok	60%				
Szerbia és Montenegró					
Bosznia-Hercegovina					
Palasztin Nemzeti Hatóság					
Vietnam					
2. Partnerországok	20%				
Kirgizisztán					
Macedónia					
Moldova					
Ukrajna					
Mongólia					
Kína					
3. Legszegényebb (LDC) országok	7%				
Etiópia					
Jemen					
Kambodzsa					
Laosz					
4. Egyéb országok	6%				
Afganisztán					
Irak					
5. Humanitárius segítség	4%				
6. Rendkívüli eseményekre elkülönített tartalék	3%				
Mindösszesen:	100%				

